

Metodologie výzkumu v informačních studiích a knihovnictví

Ladislava Suchá
23. 9. 2011

O čem to dnes bude?

- Očekávání
- Organizační pokyny
- Věda a vědecké poznávání
- Typy výzkumů
- Co je ISK za vědu?
- Historie výzkumů v ISK

Jak poznáváme?

Metody poznávání dle Peirce

- Tradice
- Autorita
- A priori
- Věda

Věda vs. „zdravý rozum“

Z. Bauman (Myslet sociologicky)

- Pravidla zodpovědného diskurzu (konceptuální schémata, teorie, empirické ověřování)
- Rozsah pole (za každodenní zkušenost)
- Osmyslnění lidské reality (vztahy mezi jevy)
- Oddůvěrnění důvěrného (zpochybňování rutiny)

Vědecké poznávání (výzkum)

- předmětné
- systematické
- empirické
- kritické
- kontrolovatelné
- reprodukovatelné

- *(A nezapomínejme na sociální dimenzi vědy)*

Výzkum a jeho účel

- **Explorace**
 - Předvýzkum, pochopení jevu, testování metod
- **Deskripce**
 - Popis jevů (jestli, co?)
- **Explanace**
 - Vysvětlení (jak, proč?)

Výzkumné strategie

Kvantitativní výzkum	Kvalitativní výzkum
Deduktivní	Induktivní
Testování teorií, hypotéz	Vytváření teorií
Strukturované, standardizované metody (dotazník)	Rozhovor, pozorování
Velký výzkumný vzorek	Menší výzkumný vzorek
Redukce informací	Vyčerpávající informace o případu
Zprostředkovaný kontakt s respondenty	Těsný a dlouhodobý kontakt

Výzkumné strategie

Kvantitativní výzkum	Kvalitativní výzkum
Matematické, statistické zpracování	Kódování
Generalizace je možná	Generalizace je nemožná
Vysoká reliabilita	Reliabilita je nízká
Nízká validita	Vysoká validita

Fáze výzkumu

- **Výzkumný problém**
 - stanovení výzkumného problému – přehled literatury a teoretický rámec – logická struktura – cíle – výzkumné otázky / hypotézy
- **Výzkumný proces**
 - design výzkumu – výběr vzorku – metoda sběru dat ...
 - Získávání, zpracování a analýza dat
- **Zajištění kvality výzkumu**
 - Reliabilita a validita – důvěryhodnost, přenositelnost, spolehlivost
- **Prezentace zjištění**

Proč je výzkum důležitý?

- Pomáhá vyhnout se každodenním „pravdám“
- Poskytuje základ pro vytváření teorií
- Testuje, reviduje, zpochybňuje nebo potvrzuje stávající teorie
- Vede k řešení praktických problémů (aplikovaný výzkum)
- → popisuje, vysvětluje
- Pomáhá předvídat budoucí stav

Výzkumy v přírodních a sociálních vědách

- *Jsou nějaké rozdíly?*
- *Co za vědu je ISK?*

Výzkum v ISK

- Považován za nezbytný
- Prováděný akademiky nebo knihovníky
- Kritika výzkumu v ISK:
 - Nedůsledný, málo precizní
 - Nekumulativní
 - Nedostatečná spolupráce s ostatními disciplínami
 - Záležitost USA, Kanady, VB
 - Nedostatečná diseminace
 - Převládají práce typu „*How I did it good...*“

Historie výzkumu v ISK I

- **Počátky:**
- University of Chicago
- citační analýzy
- výzkumy čtenářství

- **50-60. léta:**
- výzkumy zaměřené na uživatele
- typicky kvantitativní výzkumy (dotazníky, rozhovory, historické metody)
- počátky výzkumu v information retrieval (zvyšování efektivity při vyhledávání)

Historie výzkumu v ISK II

- **60.–70. léta:**
- výzkumy využívání informací a požadavků uživatelů
- výzkum ve vyhledávání informací (formulace dotazu, techniky vyhledávání)
- výzkumy prováděné v týmech
- univerzity výzkumnými centry (PhD programy)
- snižování financování základního výzkumu
- konference, semináře
- zvýšený zájem o výzkum mimo ISK

Historie výzkumu v ISK III

- **80. léta – 2000:**
- důraz na aplikovaný výzkum (propojování výzkumných center a komerčního sektoru)
- nové oblasti zkoumání: online retrieval, digitální knihovny, aplikace ICT, informační chování, e-health, ...
- objevují se nové metody (zejména kvalitativní výzkumy)

- **Nové trendy:**
- interdisciplinarita (důležitá i pro financování výzkumu)
- široké spektrum metod, vyváženější použití, metaanalýzy
- EBL movement (evidence-based librarianship)

Evidence Based Librarianship

Organizace kurzu

Úkoly

- Poznámky z četby (29. září)
- WIKI skripta (14. října)
- Návrh výzkumu (28. listopadu)
- Test (16. prosince, další termíny ve zkuškovém)

sucha@phil.muni.cz